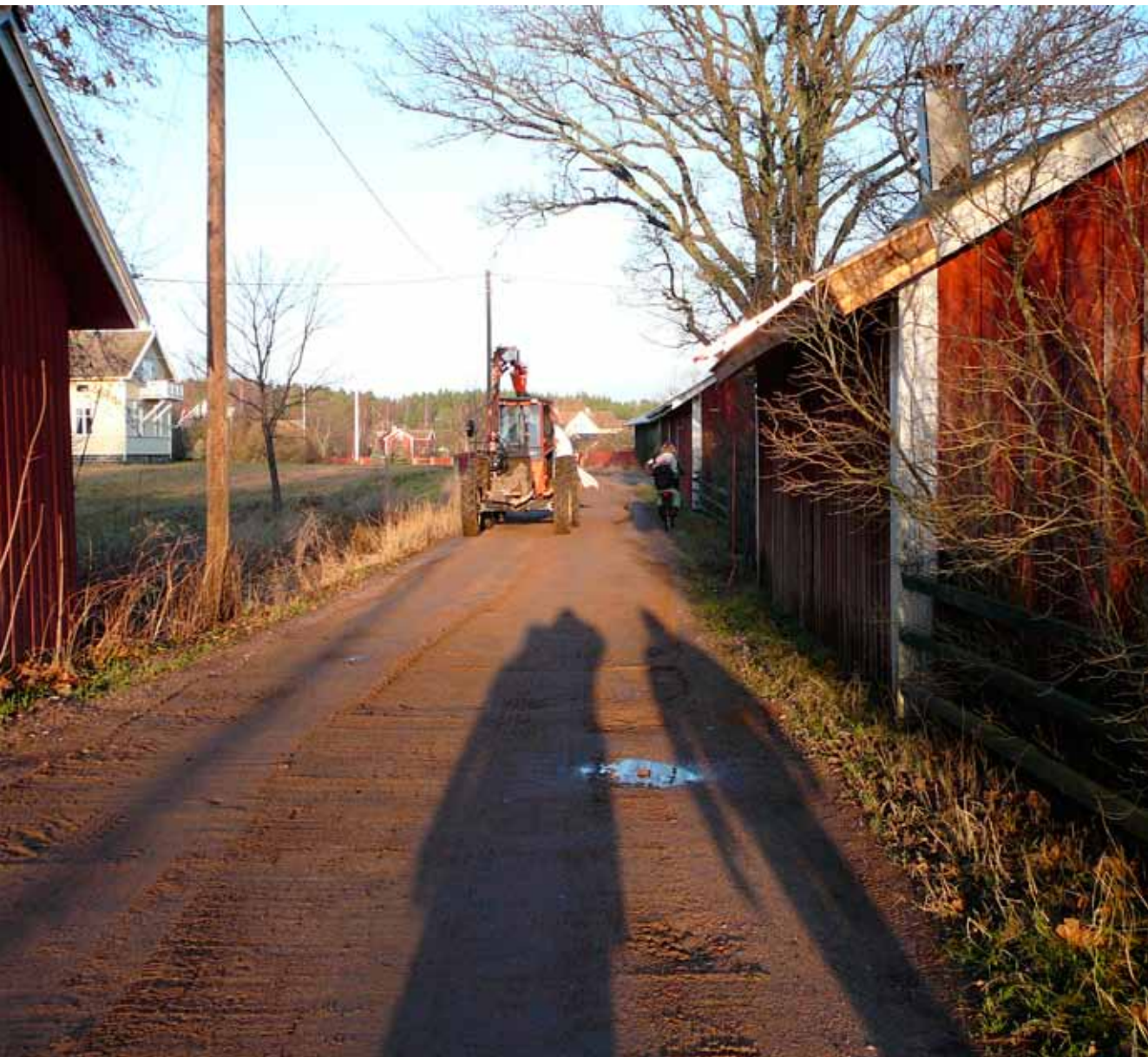

Är det vardagen eller sloganer som lockar till landet?

TEXT OCH BILD: CLARA HENRIKSDOTTER

När jag står där på stranden nedanför ungdomsföreningshuset Sunnanland i Högsåra tillsammans med bybor och sommargäster känns det väldigt fint.

Det är sensommar och vi står alla på stranden för att ta emot Ylva som fyller 50. Vi ska fira henne med en överraskningsfest i vårt vackra föreningshus. Vi är många som har förberett festen i hemlighet och borden därinne dignar av kalasmat som byns marthor och många andra bidragit med. Kan en by vara bättre än det här, frågar jag mig själv, och svaret är nej.

PÅ FASTLAGSTISDAGEN ordnar Pive och Kyösti, som bor i lotsstugan, källrace genom byn. Åldern på deltagarna varierar mellan tre och åttioåttio och lika varierande är modellerna på sparkstöttingarna. Vi sparkar genom byn i glädje och gamman och när vi kommer till mål blir vi bjudna på fattiga riddare och varma drycker.

Tävlingsklasserna är talrika (bla en för den äldsta kälken och en för piprökare) så det blir många medaljer som delas ut. Kan en by vara bättre än det här? Det här är historier jag gärna berättar när den klassiska frågan ställs för n:te gången av någon stadsbo: "Men vad gör ni på vintrarna där i mörkret?"

Nästan lika ofta är det någon som vill veta om vi fortfarande bor där i Högsåra. Den är så klassisk att en variant har fått bli underrubrik (Asutko vieläkin Taalintehtaalla?) i Juha Ruusuviuoris bok Muukalainen muumilaaksossa, där han ger sin syn på finlandssvenskhet. Jag gissar att frågan baserar sig på antagandet att en flytt ut till landet är ett övergående skede i ens liv. Jag har ofta lust att fråga helsingforsare om de faktiskt fortfarande bor där, men gör det aldrig.

JAG HAR OCKSÅ HÖRT ordet "modigt" uttalas flera än en gång om min och min mans flytt till Högsåra, men vi har aldrig känt oss speciellt modiga. Vad skulle vi vara rädda för? Det som var mest avgörande var nog att det fanns ett hus att hyra, att vi gärna ville bo på landet, hade varsin laptop och arbeten som kunde utföras på distans.

Nu har jag bött snart elva år i den här byn, men det händer att journalister fortsättningsvis vill höra om hur jag kom hit och då märker jag att det för mig i dag känns som en ganska ointressant berättelse. Däremot håller det här med att vara modig tyvärr på att bli mera aktuellt ju äldre jag blir. Ungefär samtidigt som vi flyttade till ön blev kommu-

nikationen till fastlandet märkbart uppgraderad: vi fick färja i stället för förbindelsebåt och turerna ökade med flera hundra procent. Även om färjan aldrig har trafikerat nattetid har den hittills alltid stått oläst på Högsårasidan så att den som haft rätt att köra en färja (och det finns flera i byn) har kunnat rycka ut i nödfall.

DENNA HÖST har färjan förstatligats, vilket säkert är bra ur många synvinklar, men tyvärr har det också inneburit att den nu står läst nattetid på fastlandssidan. Det betyder i praktiken att den som insjuknar akut inte har någon nytta av den mellan klockan 21.45 på kvällen och 7.15 på morgonen. Farledsstationen, som tidigare gav fyra personer jobb och som hade stora starka båtar till sitt förfogande, har också nyligen omvandlats till en "kall station", där det numera väldigt sällan finns någon akut transporthjälp att få. Ekvationen ser inte trevlig ut: befolkningen i byn blir allt äldre samtidigt som tryggheten försämras.

NÄR MAN BOR i en by med 45 invånare, som egentligen är ganska många för att vara en liten ö, blir alla inflyttare, utflyttare och bortgångna stora procenttal.

Nyligen flyttade en estnisk familj hit och de har nu tre barn. Den som är bra på procenträkning kan snabbt räkna ut hur mycket de har höjt invånarantalet i vår by. Att det var möjligt att ta emot den här familjen berodde på att det fanns ett hus som de kunde hyra. Också lotsstugan, som blev vårt första hem, har fungerat som "inkörsbostad" för flera personer efter oss. Men där tar det slut för flera hyresbostäder finns inte. Situationen är beklämmande allmän i skärgården och därför borde man när man pratar om inflyttning och utveckling av skärgården alltid börja med att diskutera bostadssituationen och hur man kunde lösa den.

I HÖGSÅRA har vi ett exempel som kanske inte är typiskt för en skärgårdsby, men så förbluffande att jag inte kan låta bli att skriva om det. Mitt i byn står ett gult nyrenoverat hus, som i mina och många andra bybors ögon skulle lämpa sig utmärkt som bostad för en liten familj. Huset är huvudbyggnad på Söders lotshemman och de sista som bodde där var de ogifta bröderna Rolf och Volf Larsson, arvtagare till Söders. I dag är det en stiftelse som förvaltar både hus och markegendom och som även har låtit renovera huset.

Vilket ändamålet med huset är har varit svårt att få reda på, men att huset inte ska användas som bostad har blivit klart genom alla de förfrågningar i både muntlig och skriftlig form som olika bybor vänt sig till stiftelsen med. I en radiointervju nyligen lät stiftelsens ordförande Elmer Sulonen förstå att huset används för stiftelsens arkiv och att det inte kan hyras ut för att det i bröderna Larssons testamente står att man årligen ska ordna en fest på deras födelsedagar.

De som kände bröderna har kunnat berätta att födelsedagsfesterna under brödernas livstid inte nödvändigtvis alltid hölls hemma hos dem och själv frågar jag mig vad det är som hindrar att man skriver ett hyreskontrakt som beaktar födelsedagsfirandet? Att det behövs ett helt hus för att inhysa en liten stiftelses papper låter i mina öron inte heller trovärdigt.

Så vi som bor i byn, och gör vårt bästa för att få flera att flytta hit, fortsätter att kasta långtans blickar på det gula huset samtidigt som vi försöker få den lilla stiftelsen med god ekonomi (och tre styrelsemedlemmar) att bli en aning intresserad av vår lilla by och dess fortlevnad.

BLAND TURISTER och tillfälliga besökare kan man ibland stöta på en attityd som låter förstå att ingenting borde förändras här. Helst ska vi sitta vid en spinnrock i oljelampans sken och gärna ska man kunna titta in i våra gammaldags kamrar inredda med allmogemöbler. Beskrivningen är karikerad och orättvis mot många, men ett sätt att bemöta nostalgi och drömmen om en lycklig och oförändrad barndomsvärld, som helst ska förverkligas ute i skärgården.

I det verkliga livet är det vi som bor ute i periferin (fast jag föredrar att se på detta som centrum och Helsingfors som en aning perifert) som allra mest behöver moderna hjälpmedel såsom ett snabbt bredband, en snabb räddningsbåt, videokonferenser m.m. Internet var en förutsättning för att min man och jag kunde flytta våra jobb hit, men för att vi ska ha en tillräckligt snabb dataförbindelse måste vi betala en vacker summa per månad. Bredband genom samhällets försorg borde vara en självklarhet för folk som bor på öar.

ATT HA KONTAKT med omvärlden via Internet betyder inte bara att man kan distansjobba, i mitt fall bland annat att söka information, skicka texter och

bilder, utan det går också (nästan alltför) behändigt att shoppa på nätet.

Tills vidare handlar det för vår del mest om hushållsmaskiner (där frakten ofta är gratis), kontorsmaterial och kläder, men i en nära framtid hoppas vi också på att kunna köpa närproducerad mat via nätet.

▲ Konstnär Pive Toivonen har förevigat fastlagstisdagens källkrace i Högsåra år 2011. © Pive Toivonen.

Att vara i kontakt med vänner, som jag inte har möjlighet att träffa så ofta, har blivit mycket lättare via Facebook och ibland kan det kännas mycket uppfriskande att delta i en seriös diskussion på nätet som plåster på sårerna då det känns för långt att köra 100 km för att delta i ett filosoficafé eller något liknande evenemang.

PÅ FACEBOOK har jag bland annat hittat en mycket aktiv grupp kallad Kimitocreativity. Den beskrivs som en idébar för Kimitoöns framtid och har i skrivande stund 144 medlemmar, både infödda Kimitoöbor och inflyttade. När jag meddelade gruppen att jag skulle skriva en artikel om hur det är att flytta till landet och till en skärgårdsö

blev jag involverad i en mycket intressant och konstruktiv diskussion kring vad och hur en kommun bör göra för att locka flera "nybor", som jag valt att kalla dem.

Viktigt är det också att kommunens utvecklingschef och nyanställda kommunikatör deltar i diskussionen och bland annat får höra vad det är som lockat unga familjer från stadsmiljöer att flytta till Kimitoön. Interaktionen sker på både finska och svenska och som jag ser det på minst fyra plan: nya invånare med gamla invånare, nybor sinsemellan, invånare med tjänstemän samt invånare som experter (på bl.a. kommunikation och framtidsforskning) med tjänstemän och beslutsfattare.

För mig känns detta som en form av fungerande demokrati samtidigt som jag märker att det ännu inte är helt självklart för kommunens tjänstemän att diskussionen i detta forum på Facebook är en guldgruva och att deltagarna ska tas minst lika mycket på allvar som deltagare i alla andra planeringsgrupper och medborgarforum. Här kan diskussionen dessutom fortgå utan geografiska och tidsmässiga begränsningar, men det fina är att gruppen också träffas fysiskt hemma hos någon med jämna mellanrum.

DISKUSSIONEN jag kastade mig in i på Facebook handlade bland annat om att "brända", det vill säga skapa ett varumärke för en kommun. En kommunikations- och marknadsföringsgrupp tillsatt av kommunen har beslutat att Kimitoön ska marknadsföras som "Barnens ö", vilket till exempel innebär att beslut som fattas i kommunen ska ta hänsyn till detta.

Personligen ställer jag mig en aning skeptisk till fenomenet "bränd" eller varumärke eftersom jag tycker att det är problematiskt då marknadstänkande och marknadsvokabulär överförs till kultur och livsstil. Så här skriver jag bland annat i mitt inlägg i Kimitooreativity:

"Jag tror att en kommun, som på riktigt leds med kommuninvånarnas bästa som första prioritet, som fattar beslut som det sunda bondeförnuftet kan se att är bra för alla invånare (näja, alltid finns det någon som gnäller), som vågar hitta på lösningar som inte är mainstream, men inte behöver kosta så mycket. I beslutsfattande behövs det faktiskt kreativitet och mod – och då ger man automatiskt signaler till omvärlden att det här är en bra kommun att bo i."

Här kan jag också citera min kloka granne: "Inom kommunen måste man göra allting bättre, inte bara säga att det är bättre."

ATT DET BEHÖVS flera nybor är ett obestridligt faktum. Till Kimitoön flyttar det ca 200 personer per år, men ungefär lika många flyttar bort och om denna statistik kombineras med det faktum att de avlidnas antal är ungefär dubbelt så stort som de nyföddas hamnar vi rejält på minussidan.

För dem som ska hitta på sloganer och andra sätt att locka folk till landsbygden skulle det eventuellt vara allra klokast att lyssna på dem som har flyttat hit.

Det kanske inte är konst och kultur som är trumfkortet utan vardagslivet och gemenskapen i en by?

JANNE SALONENS inlägg (här i förkortad och översatt form) i Kimitooreativity bekräftar min tes:

"Men om någon för tre år sedan då jag ännu bodde i Tölö skulle ha sagt till mig att det i Kimito finns ett bra kulturutbud, skulle jag ha tagit denna någon med mig på en femton minuters spåratur för två euro och visat Kiasma, Nationalmuseet, Nationalteatern, Q-teatern, Korjaamo, Ishallen, musikhusets dåvarande grop, Kampens biografer, riksdagshusets bibliotek, Naturhistoriska museet, jazzbaren, ett par bryggerirestauranger, många verkligt fina etniska och finska restauranger och så hade jag sagt att på fem minuters avstånd ligger kulturcentret Caisa och därifrån framåt mot Hag-näs ges en Burlewski-show på en båt.

Om någon å andra sidan skulle ha sagt att du kan byta ut en trång femtio kvadrats tvåa på Mannerheimvägen till ett 1800-tals timmerhus i Kimito med 10 ha mark vid en insjö nära havet och berättat hur man kan avnjuta sitt morgonkaffe med fuktigt gräs under fötterna, ha sitt eget trädgårdsland och plocka svamp 200 meter från bostaden och hur det lokala jaktlaget varje höst kommer med en älgstek eller att grannen kommer med en bas-tukvast som välkomstpresents så hade jag inte haft något motsvarande att komma med i Hesa.

Vilket av de två budskapen skulle nå en inflyttare bättre? Det som jag berättade om Kimitoön i det senare stycket, är förutom vardag här, något som man i större städer inte kan få för pengar trots att man har en obegränsad budget till sitt för-fogande."

▲ Är det så här vi borde se ut? Några Högsårabor har klätt ut sig för att fira restaureringen av kon Hjärtli och nyinvigningen av kalven Gullan som är skapade av Elisabeth Lindfors.

© Clara Henriksdotter.

Janne Salonen, som är företagare inom kommunikation och media, fortsätter med att föreslå att man kunde be erfarna journalister berätta om detta liv till exempel i större medier som Helsingin Sanomat, MTV3 och i damtidningarna och han tillägger att det inte är en fråga om pengar utan om vilja.

För mig personligen är juli den enda månad på året då jag frivilligt kunde fly skärgårdstillvaron. Då är det för mycket av allting – precis som i stan. ♦

Artikelförfattaren

Clara Henriksdotter är journalist, författare, kulturarbetare och talkoarbetare.

Adress: Lotsbergsvägen 27, 25960 HÖGSÅRA

Tfn: +358 (0)40 771 6603

e-post: cpuranen@abo.fi

